

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Scenariusz zajęć integracyjnych

Autorzy:

Andrzej Łazowski
Romana Krzewicka
Antoni Sobolewski
Konrad Wielgoszewski
Krzysztof Siewiera
Tetiana Klaban

Tłumaczenie:

Bellissimo Dekor

Korekta językowa:

Małgorzata Lachtara

Szczecin 2022

Spis treści

Wstęp	3
Podstawowe różnice kulturowe	5
Święta i obrzędy w Polsce i Ukrainie – przykłady	9
Święta i obrzędy ukraińskie	9
Święta i obrzędy polskie	14
Przebieg zajęć	18

Wstęp

Scenariusz zajęć został zaplanowany tak, by mógł być wykorzystywany niezależnie od wieku uczestników. Wiek grupy uczestniczącej w nim będzie determinował sposób przekazania informacji o kulturze uczestników, sposób postrzegania oraz ilość przekazywanej informacji. Nie ma to jednak znaczenia, szczególnie jeżeli grupa będzie jednorodna wiekowo i będzie miała podobny poziom percepcji. Zamieszczone w scenariuszu treści są zaplanowane dla grupy studentów i uczniów szkół średnich. W przypadku prowadzenia zajęć dla dzieci i młodzieży w szkołach podstawowych treści należy uprościć w zakresie języka i przekazywanych informacji

Czas trwania: 90 lub 135 minut

Ćwiczenia	Czas trwania ćwiczenie	Zalecana realizacja					
		Zajęcia 90 minutowe	Zajęcia 135 minutowe	Rodziny	Szkoła podstawowa	Szkoła średnia	Studenci
Wstęp do zajęć	5-10	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
1	10	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
2	15	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK
3	20	NIE	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK
4	35-40	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
5	30	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK

Podsumowanie zajęć	5-10	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
--------------------	------	-----	-----	-----	-----	-----	-----

Cele ogólne: uczestnicy zajęć znają różnorodność kulturową osób zamieszkujących Polskę

Cele szczegółowe:

- uczestnicy zajęć wskazują różnice kulturowe (zwyczaje, święta zabawy, zespoły muzyczne itp.)
- uczestnicy zajęć charakteryzują podobieństwa kulturowe (zwyczaje, święta zabawy, zespoły muzyczne itp.)
- uczestnicy poznają swoje indywidualne zainteresowania

Materiały dydaktyczne wykorzystywane podczas zajęć: gra planszowa, opisy świąt.

Materiały wykorzystywane podczas zajęć: flipchart, flamastry, kolorowe gazety, taśma klejąca, ścinki kolorowych materiałów, taśma klejąca, klej, farby, gałęzie itp.

Uwaga:

Prowadzący zajęcia musi przed zajęciami wiedzieć, w jakim języku mogą być prowadzone i jaki jest poziom jego rozumienia oraz komunikatywności wśród uczestników.

Przebieg zajęć:

Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący uzupełnia wiedzę o:

- podstawowe różnice kulturowe

- wiedzę dotyczącą świąt i obyczajów, które zostały wskazane do realizacji ćwiczenia nr 5
- zasady przygotowanej gry „Zrozum moją kulturę – zrozum mnie”

Podstawowe różnice kulturowe

Polacy i Ukraińcy, pomimo przynależności do narodów słowiańskich, w obszarze kultury, religii, zachowań i wartości społecznych posiadają charakterystyczne dla każdej narodowości cechy. Pojmowana ogólnie bliskość kultury słowiańskiej prowadzi często we wzajemnych relacjach do przypisywania drugiemu z narodów własnego systemu wartości i przez jego pryzmat oceniania i oczekiwania „właściwego zachowania”. Odstępstwa są postrzegane jako celowe i zamierzone. Prowadzi to powstawania nowych lub utrwalania istniejących stereotypów. W obszarze kontaktów bezpośrednich przekłada się to na budowanie barier i obustronny brak chęci włączenia w życie społeczności.

Podstawowe różnice dotyczą następujących wymiarów:

- ✓ **dystansu wobec władzy** - Ukraińców (w zdecydowanie większym stopniu niż Polaków) charakteryzuje większa hierarchiczność społeczna (tj. akceptacja dla nierównomiernego rozłożenia władzy zarówno politycznej jak i w ramach stosunków zawodowych);

Z jednej strony Ukraińców cechuje większa hierarchizacja i poważanie dla władz, z drugiej strony mniejsza skłonność do przestrzegania zasad ustalanych przez te władze.

Zgodnie z wynikami ilościowego badania terenowego indeks dla Ukrainy wynosił (41), a Polski (56); (dystans wobec władzy na Ukrainie jest większy). Dla wielu Ukraińców władza jest „nieomylna” i „ma rację”. To władza podejmuje decyzje, które

kształtują los Ukraińców – np. plany zagospodarowania przestrzennego, co nie znaczy, że Ukraińcy z podobnym nastawieniem podchodzą do norm ustalanych przez tę władzę. Znacznie większa skłonność jest również do korupcji, co wiąże się z łamaniem norm. Władza często nawiązuje do cech bizantyjskich, co obrazują wytworne bardzo duże gabinety w połączeniu ze znaczną biurokracją i wielostopniowością podejmowania decyzji.

- ✓ **indywidualizmu** - Ukraińców (w zdecydowanie większym stopniu niż Polaków) charakteryzuje kultura o kolektywnym charakterze (tj. mniejsza koncentracja na osiąganiu osobistych celów, a przywiązywanie większej wagi do celów swojej grupy społecznej);
Większość Ukraińców przywiązuje dużą wagę do przyjaźni i atmosfery rodzinnej. Świętowanie odbywa się nie tylko wśród rodziny, ale i przyjaciół i sąsiadów. Wiele rodzin obchodzi podwójne święta zgodnie z kalendarzem obowiązującym w Polsce i, przynajmniej symbolicznie, zgodnie z kalendarzem prawosławnym.
- ✓ **męskości** - Ukraińców (w zdecydowanie mniejszym stopniu niż Polaków) charakteryzuje kultura oparta na rywalizacji oraz osiąganiu sukcesów materialnych, a także otwartości;
Niestety proces taki wpływa na naukę, podczas której członkowie grupy nie rywalizują ze sobą w zakresie efektów nauczania. Trudniej jest zachęcić do rywalizacji członków grupy.
- ✓ **orientacji długoterminowej** - Ukraińców (w zdecydowanie większym stopniu niż Polaków) charakteryzuje myślenie długoterminowe (tj. Polacy częściej niż Ukraińcy

wykazują wielki szacunek dla tradycji, mają stosunkowo niewielką skłonność do oszczędzania na przyszłość i skupienia się na osiągnięciu szybkich rezultatów);

Ukraińcy myślą bardziej w długoterminowym horyzoncie czasowym niż Polacy, co przekłada się m.in. na planowanie swojego pobytu w Polsce związanego z sytuacją wojenną. Mniejsza jest skłonność do polskiego planowania typu „Jakoś to będzie”.

- ✓ **stopnia kontroli pragnień** - Ukraińcy (w większym stopniu niż Polacy) mają skłonność do powściągliwości, cynizmu oraz pesymizmu (społeczeństwa z takimi przekonaniem akceptują, że działania są ograniczone normami społecznymi i czują, że realizowanie się oraz podążanie za swoimi pragnieniami jest błędne).¹

Wśród Ukraińców nadal funkcjonuje bardzo tradycyjny, oparty na normach społecznych, sposób układania sobie życia – należy znaleźć partnera, wziąć z nim ślub, a następnie postarać się o dziecko (a najlepiej kilkoro) i to jeszcze przed ukończeniem 30-go roku życia. System edukacyjny jest skonstruowany tak, że w

---

¹ W przypadku wymiaru unikanie niepewności (uncertainty avoidance) nie zaobserwowano różnic między Ukraińcami i Polakami. Indeks ten pokazuje, jak członkowie społeczeństwa obawiają się nieznanego i próbują uchronić się przed dwuznacznością wydarzenia. W krajach o wysokim wskaźniku unikania niepewności ludzie postrzegają zmianę jako zagrożenie. Zwykle w takich kulturach religia i ścisłe normy społeczne mają wielką moc, a prawa są szczegółowo określone. Przedstawiciele takich kultury nie tolerują tych, którzy się od nich różnią. W kulturach o wysokim poziomie unikania niepewności inicjatywa w pracy nie jest mile widziana. Konflikty są postrzegane jako zagrożenie dla relacji, a nieproduktywny sposób rozwiązywania problemów; niski poziom unikania niepewności charakteryzuje się gotowością na zmiany, łatwością dostrzegania nowych trendów, podjęciem ryzyka, aktywną manifestacją swojej pozycji (<https://www.helixpoland.com.pl/roznice-kulturowe-wg-geerta-hofstede/>).

wieku 21-22 lat uzyskuje się tytuł magistra, a więc jest się gotowym (według standardów ukraińskich) do samodzielnego życia².

✓ **wysokiego/niskiego kontekstu komunikacji**

zgodnie z wynikami ilościowego badania terenowego indeks dla Ukrainy wynosił (56), a Polski (49);³

✓ **komunikacja - alfabet (Ukraina - cyrylica), odmienne związki frazeologiczne⁴;**

Dla wielu z nas, Polaków, wydaje się, że wszyscy Ukraińcy mówią po ukraińsku, co jest przekonaniem błędnym, gdyż część Ukraińców mówi po rosyjsku. Ponadto w naszym mniemaniu język ukraiński i polski są bardzo podobne. Jednak pozory czasem mylą. Szacuje się, że 30% słownictwa jest różny w języku polskim i ukraińskim. Do tego wiele słów ma zupełnie inne znaczenia. Inna jest też wymowa, nie wspominając o zapisie w cyrylicy. Dużo trudniej jest natomiast porozumieć się z osobami mówiącymi tylko po rosyjsku, dla których język ten był mową ojczystą. A wielu uchodźców ze wschodniej Ukrainy włada tylko językiem rosyjskim lub słabym ukraińskim.

✓ **tradycyjne potrawy^{5;6}**

---

² Za https://www.linkedin.com/pulse/polska-ukraina-5-r%C3%B3%C5%BCnic-kulturowych-timea-beatrix-balajcza?trk=pulse-article_more-articles_related-content-card&originalSubdomain=pl

³ W przypadku wymiaru unikanie niepewności (uncertainty avoidance) nie zaobserwowano różnic między Ukraińcami i Polakami (zgodnie z wynikami badania terenowego wartości indeksów wynosiły - Ukraina (59), Polska (57). Podobnie jest w przypadku indeksu w zakresie indywidualizmu – Ukraina (73), Polska (71) czy męskości – Ukraina (39), Polska (40).

⁴

Wiele potraw przenika obie kultury, przykładem kutia, która jest jednak inaczej przygotowywana lub składa się z innych produktów. Pamiętajmy też o zróżnicowaniu potraw ze względu na region skąd pochodzą uchodźcy. Powszechny w Ukrainie jest także smalec ze słoniny wieprzowej oraz barszcz ukraiński ze śmietaną, który ma niewiele wspólnego z polskim barszczem z uszkami oraz zupa kapuśniak z chlebem; (https://www.rmfmxxx.pl/news/Podobienstwa-i-roznice-Co-kulturowo-dzieli-a-co-laczy-Ukrajncow-z-Rosjanami,62331.html#crp_state=1).

Święta i obrzędy w Polsce i Ukrainie – Przykłady

Święta i Obrzędy ukraińskie

Szczedry wieczór - dzień, w którym przypada święto 13 stycznia (Szczedryk).

To święto jest również nazywane Malanką, Wieczorem Wasyla, Tłustą Kutą, Szczedrą Kutą.

W tym dniu czczona jest czcigodna Malanka - Romanka, która była zakonnicą. Malanka przeszła trudną drogę i otworzyła klasztor. Na Ukrainie święto to łączy obrzędy i znaczenia chrześcijańskie i przedchrześcijańskie. Wizerunki Malanki i Wasyla przypominają Małuszę i jej syna Wołodymyra Światosławowicza (ochrzczonego jako Wasyl). Ponieważ święta Malanki i Wasyla obchodzone są w kolejnych dniach 13 i 14 stycznia, w zwyczajach ludowych stały się nierozłączne.

Tradycyjnie Ukraińcy trzy razy w styczniu przygotowują uroczystą kolację i kutię, a podczas każdej z nich obowiązują inne zwyczaje. Mają też inne znaczenie. Szczedry wieczór różni się od Wigilii Bożego Narodzenia, na którą (6 stycznia) przygotowuje się 12 potraw wielkopostnych. Natomiast 13 stycznia post już nie obowiązuje. Na stole stoi duża miska masła, śmietany, a nawet smalcu. Wśród dań są wędliny, kiełbaski, pierogi, pieczone mięsa, pasztety i naleśniki. Uważano, że im bogatszy stół i sama kutia, tym bardziej w danym roku natura wyda warzywa i zboże.

W Szczedry Wieczór cała rodzina powinna się zebrać, poprosić o przebaczenie i złożyć życzenia. W starożytności 13 stycznia przepowiadano cały następny rok, a dziewczęta próbowały zobaczyć we śnie swoją miłość. Wieczorem wysypywały pod bramę trzy stosy zboża, a rano oceniały efekty. Jeśli ziarno było całe, ich życie rodzinne będzie szczęśliwe. Dziewczęta wkładały też grzebień pod poduszkę i prosiły potencjalnego chłopca, aby przyszedł i uczesał im włosy. Ukochany miał pojawić się we śnie.

Oprócz świątecznego stołu i tradycyjnej kolacji 13 grudnia nie może obejść się bez dobrej zabawy. Różne grupy bawią się, tańczą, przebierają w kostiumy i przyprowadzają kozę. Wcześniej dzieci i młodzież uczyły się szchedriwok i chodziły do różnych gospodarzy z życzeniami noworocznymi. Tradycja wciąż żyje, a ukraiński Szczedryk jest znany na całym świecie.

Chłopcy i dziewczęta przebrani za różne zwierzęta i postacie z folkloru, używają masek i malują twarze. Chłopcy nie tylko tańczą i bawią się, ale też awanturują - mogą ukraść i schować bramę lub coś z podwórka. Wówczas ten wieczór zamienia się w wesołą maskaradę z piosenkami. Wcześniej impreza ta miała odpędzić złe duchy. Dlatego na tradycyjnym święcie można zobaczyć nie tylko kostiumy, maski, ale także różne młotki i głośne grzechotki.

W przypadku kultu Malanki nieżonaty mężczyzna przebiera się w kobiecą sukienkę i zamienia w Malankę, podczas gdy piękna dziewczyna, wręcz przeciwnie, przebiera się w męskie ubranie na obraz Wasyla. Ponadto jeden z chłopców przebiera się za Króla Księżycy, a drugi za Świętego Mikołaja lub Węża. Wszyscy organizują przedstawienia dla gospodarzy. Zdarzało się, że różne grupy rywalizują ze sobą.

Zwyczaj związany z kozą jest jeszcze bardziej popularny niż przebieranie się w Malankę.

Jeden z dobroczyńców ma na sobie płaszcz wywrócony na lewą stronę i maskę kozy.

Wierzono, że kiedyś Matka Boża zamieniła swojego syna w kozę, aby chronić go przed siłami zła. Teraz zwyczaj zmienił się w zmysłowe zabawy. Kozą oczywiście nigdy nie chodzi sama.

Prowadzi ją Dziadek z wielkim nosem i rumianymi policzkami, a na każdym podwórku dobrodzieje urządzają przedstawienia.

Razem z innymi przebranymi chłopcami i dziewczynkami Malanka z Wasylem, koza z Dziadkiem chodzą od domu do domu z prezentami, życzeniami i pocieszeniem dla właścicieli. Często używa się rekwizytów z sierpów, lemieszy, a nawet łuków z kołczanami. Za szczedrowanie otrzymuje się placki, miodowe pierniki, orzechy czy pieniądze.

Wodochreszcze – dzień, w jakim przypada święto, to 19 stycznia

Wodochreszcze pochłonęło wiele obrzędów pogańskich i chrześcijańskich, z których głównymi były oczywiście obrzędy z wodą. Głównym obrzędem chrztu wodnego jest konsekracja wodna lub chrzest wodny. Większość obrzędów chrzcielnych miała charakter oczyszczający i przygotowywano je dzień wcześniej: myto domy i starannie usuwano śmieci. W sumie odbywają się dwa obrzędy poświęcenia wody: w wigilię Wodochreszcza, w wieczór Wodochreszcza - wewnątrz cerkwi oraz w sam dzień Wodochreszcza - nad najbliższym jeziorem lub rzeką.

Wieczorem 18 stycznia ludzie idą do cerkwi, a pod koniec nabożeństwa ma miejsce wielkie poświęcenie wody. Po nabożeństwie cała rodzina pije wodę święconą, kropi nią bydło i dom. I chociaż cała woda tego dnia jest uważana za świętą, to właśnie „wieczorna woda” została uznana za najsilniejszą. Dlatego wielu ludzi nurkuje w przeddzień Wodochreszcza - kiedy wschodzi pierwsza gwiazda.

W przeddzień Wodochreszcza przestrzegano ścisłego postu. Kutju, galaretkę owsianą i naleśniki jedzono na obiad. Do obiadu można było zasiąść dopiero po wypiciu każdym uczestnikiem łyżki wody święconej. Po obiedzie wszyscy wkładali łyżki do jednej miski, a na wierzch chleb: aby chleb był owocny.

Jedną z najważniejszych tradycji tego dnia pozostaje kąpiel w studni, czyli „chodzenie do Jordanu”. Nasi przodkowie wierzyli, że woda w Święto Wodochreszcza nabiera uzdrawiającej mocy, a chorzy mogą wyzdrowieć podczas kąpieli. Przy najbliższym zbiorniku wodnym wykonano dół w wyznaczonym miejscu - Jordanie. Wierni brali udział w uroczystej procesji i otrzymywali wodę święconą, a po modlitwie kąpali się, aby oczyścić się z grzechów i wyleczyć z chorób. Ci, którzy „przebierali się” w święta, kąpali się, żeby zmyć „diabelską twarz”.

Po obiedzie właściciele rozkładali na podwórku niewymłócone snopy różnych zbóż, połamane na kawałki chleby i żytnie ciasta, pozostawione z Nowego Roku i Bożego Narodzenia na Wodochreszcze. Bydło wypuszczano ze stodół na jedzenie, a gdy jadło, polewano je oświęconą wodą, aby było było nasycone przez cały rok.

Bezpośrednio po Wodochreszczu rozpoczynał się sezon zaślubin, w związku z czym obrzęd wyboru narzeczonych cieszył się dużą popularnością 19 stycznia. Młodzi ludzie ubierali się w swoje najlepsze ubrania. Chłopcy i dziewczęta, którzy planowali założenie rodziny w nowym roku, zjeżdżali się nawet z okolicznych wsi. W wieczór Wodochreszcza szczedrują po raz ostatni.

Drugi Wielki Spas – dzień, w jakim przypada święto, to 19 sierpnia

Drugi Wielki Spas obchodzony 19 sierpnia, jest zwany także Jabłkowym Spasem lub Przemienieniem Pańskim. Święto to wierni uważają za jedno z największych w kalendarzu cerkiewnym jako trzecie po Bożym Narodzeniu i Wielkanocy. Następuje po Pierwszym Miodowym Spasie lub Makoweju i poprzedza Trzeciego Spasa, Orzechowego. Jabłkowy Spas to popularna nazwa święta, które wierzący znają jako Przemienienie Pańskie.

Jabłkowy Spas symbolizuje koniec lata i początek jesieni. Wśród ludzi jest nawet powiedzenie - „Jabłkowy Spas - lato opuściło nas”.

Kojarzy się on z dożynkami, ponieważ przypada na okres dojrzewania owoców, warzyw i zbierania miodu. Dlatego, zgodnie z dawnymi tradycjami, w święto drugiego Spasu wierzący udają się do cerkwi i święcą owoce i warzywa z nowych zbiorów. Wkładają obowiązkowo jabłka do świątecznego koszyka. Można również umieścić gruszki, winogrona, śliwki, pomidory, marchew, cebulę i inne dojrzałe warzywa. W tym dniu można świętować miód i pieczenie z jabłkami. Zgodnie z tradycjami ludowymi na Dzień Spasa zwyczajowo poświęca się kłosa pszenicy i żyta, chabry i nagietki.

W święto Drugiego Spasa zabrania się wnoszenia do świątyni alkoholu i produktów mięsnych oraz ich konsekracji.

Na Jabłkowy Spas gospodynie piekły szarlotki, przygotowywały kompoty i formowały knedle. W święto drugiego Spasu pierwszy chleb wypiekany jest z mąki nowego żniwa. Po powrocie z cerkwi wierni częstowali swoich sąsiadów i znajomych konsekrowanymi jabłkami. Gospodynie przygotowały obiad z pysznymi daniami i nakrywały świąteczne stoły.

Drugi Spas przypada na okres ścisłego postu Wniebowzięcia NMP, więc potrawy świąteczne składały się głównie z mąki, warzyw i owoców, ale tego dnia wolno było skosztować dań rybnych i wypić kieliszek wina.

Na Jabłkowy Spas, po zwiedzeniu cerkwi i uroczystym obiedzie, wierni tradycyjnie udawali się do sadów i zbierali jabłka z nowego zbioru.

Święta i Obrzędy polskie

Tłusty czwartek dzień, w jakim przypada święto – jest to święto ruchome, przypada w ostatni czwartek karnawału

*„W tłusty czwartek się swawoli,
później czasem brzuszek boli.”*

Jak wiele rodzimych świąt i tradycji, Tłusty Czwartek ma swoje korzenie w starożytności. Standardowo, wzbogacając swoją kulturę, zapożyczyliśmy go sobie od pogan. W starożytnym Rzymie obchodzono „tłusty dzień” w sposób huczny i radosny jako pożegnanie zimy z jednoczesnym powitaniem pory wiosennej. W Polsce rozpoczynamy nim Zapusty, czyli ostatnie dni karnawału.

W Rzymie tańczono do upadłego, objadano się tłustymi potrawami, które popijano winem. Tymczasem Polacy, wietrząc kolejną okazję do jedzenia i zabawy, podeszli do sprawy po słowiańsku: zastawiano stoły mięsiwem, kielbasą, boczkiem, kaszą, smalcem i pierwowzorem dzisiejszych pączków - chlebowymi kulkami pękatymi od skwarów ze słoniny. Całość obficie zakrapiano wódką. Kto żyw, świętował mięsopust do upadłego, mając w pamięci, że nieuchronnie zbliża się czas 40 dni ścisłego postu.

Około XVII wieku nasi przodkowie zdecydowali się celebrować Tłusty Czwartek na słodko. Smażono więc pampuchy, racuchy i chrust. W puchatych słodkościach ukrywano migdały lub orzechy. Szczęśliwemu nabywcy pączka z niespodzianką sprzyjać miała fortuna i los.

W tym samym czasie krakowskie przekupki świętowały „Combrowy Czwartek” organizowany

co roku na pamiątkę śmierci włodarza nazwiskiem Comber. Podobno dręczył je i zakazywał im handlować na krakowskim rynku, ale – ku radości kramarek – akurat w ostatni czwartek karnawału zdołał wyzionąć ducha.

Przekupki raczyły się mocnym trunkiem, tańczyły, śpiewały i, w sposób dość niewybredny, zaczepiały przedstawicieli płci przeciwnej.

Po śląskich wsiach wędrowały korowody rozbawionych ludzi w strojach koni, kóz, bocianów oraz niedźwiedzi, którymi straszono gospodarzy na wypadek, gdyby odmawiali przebierańcom słodkiego poczęstunku.

Według przesądu, ten kto w Tłusty Czwartek pączka nie skosztuje, tego szczęście ominie. Doprawdy, wniosek jest słuszny! Cóż bowiem przynosi łasuchowi większe szczęście, niż przysłowiowe niebo w gębie?

Fragment wiersza „Tłusty Czwartek” autorstwa Władysława Broniewskiego

<https://www.tvokazje.pl/blog/post/tlusty-czwartek-historia-przepysznego-swiate.html>

Święto Trzech Króli – dzień, w jakim przypada - 6 stycznia

Święto Trzech Króli obchodzone jest 6-tego stycznia. Jest to święto chrześcijańskie związane z trzema mędrcami, którzy wędrowali do Betlejem, by oddać pokłon Chrystusowi.

Nawiązując do tego zdarzenia, mieszkańcy miast i miasteczek maszerują ulicami w Korowodzie Trzech Króli, idąc za głównymi bohaterami wydarzenia - królami Kacprem,

Melchior i Baltazar. W ramach Świąta Trzech Króli odbywają się jasełka, koncerty kolęd i konkursy dla uczestników.

Zgodnie z Ewangelią św. Mateusza, za panowania króla Heroda w Judei do miejsca narodzin Jezusa przybyli ze Wschodu mędrcy, obecnie nazywani królami, którzy złożyli mu dary.

Kacper ofiarował kadzidło - symbol boskości, Melchior złoto - symbol władzy królewskiej, a Baltazar mirrę (używaną do balsamowania ciała) - zapowiedź męczeńskiej śmierci.

W Polsce święto Trzech Króli do 1960 roku było dniem wolnym od pracy. Jednak za czasów Władysława Gomułki, w listopadzie 1960 r., zostało zniesione. Od 6 stycznia 2011 r. możemy znowu je obchodzić.

Podczas mszy świętej zostają poświęcone kadzidło, mirra i kreda. Później tą kredą oznacza się drzwi, pisząc litery CMB, stawiając krzyżyk oraz datę. Z jednej strony nawiązują one do inicjałów królów. Z drugiej, po łacinie, są skrótem od "Christus mansionem benedicat" (Niech Chrystus błogosławi ten dom), co jest manifestacją wiary. Obecnie 6 stycznia jest dniem wolnym od pracy w 9 krajach UE. W Polsce w to święto zamknięte muszą być wszystkie większe sklepy. Handel dopuszczalny jest tylko na stacjach benzynowych i w małych sklepikach, w których za ladą stoją właściciele.

O mędrkach ze Wschodu, którzy złożyli hołd Jezusowi, niewiele wiadomo. Wspomina o nich tylko Ewangelia wg św. Mateusza. Nie wiadomo jednak, ilu ich było, jakie mieli imiona, kolor skóry i jaką posiadali narodowość. Nie wiadomo, kim byli: magami, mędrkami czy królami. Królami ze Wschodu zostali nazwani w III wieku n.e. Ich imiona - Kacper, Melchior, Baltazar - pojawiły się po raz pierwszy ok. roku 520 na mozaice w kościele San Apollinare Nuovo w Rawennie.

Topienie marzanny – dzień, w jakim przypada zwyczaj to 21 marca

Topienie marzanny to jeden z obrzędów, który kontynuowany jest od niepamiętnych czasów. W różnych regionach Polski pożegnanie zimy i przywitanie wiosny wygląda nieco inaczej.

Jednakże zawsze przygotowuje się kolorową kukiełkę, która jest palona bądź topiona. 21 marca znany jest również jako Dzień Wagarowicza, kiedy to starsze dzieci często robią sobie wolne od zajęć lekcyjnych.

Topienie marzanny zaliczane jest do jednego ze starosłowiańskich obrzędów kontynuowanego do dziś. Kukiełka symbolizuje słowiańską boginię, którą obarczano winą za obumieranie natury, czyli pojawienie się zimy. Jej utopienie miało przywitać wiosnę i dać początek nowemu życiu, a także zapewnić urodzaj.

Nikt tak naprawdę nie wie, kiedy zaczęto topić marzannę, ale ten zwyczaj ma na celu odpędzenie zimna, braku urodzajów oraz smutnego widoku łysych drzew za oknami.

Tradycja powstała w czasach, kiedy ludzie mogli przeżyć tylko dzięki plonom oraz chowaniu bydła. Dla nich topienie marzanny oznaczało czas zmian, czyli powrotu do normalnego życia i możliwość zarobku.

Utopienie bądź spalenie marzanny w dawnych czasach dawało ludziom pewność, że przyszły rok przyniesie dobre plony oraz miski pełne jedzenia. Zła bogini, która co roku przynosiła zimę, została zniszczona i od tego momentu wszystko stawało się łatwiejsze i piękniejsze. Przed rozpoczęciem obrzędu przygotowywano kukłę. Służyła do tego słoma, płótno oraz sporo ozdób, czyli koraliki i wstążeczki. Po przygotowaniu marzanny dzieci chodziły od domu do domu i wkładały ją do misek z wodą, dopiero później odbywało się oficjalne topienie marzanny. Tradycja była kontynuowana z pokolenia na pokolenie przez wszystkich mieszkańców wsi. Podpalenie bądź wrzucenie kukły do rzeki odbywało się poza granicami wsi.

Topienie marzanny to zwyczaj, którego nikt nie próbuje zmieniać, mimo że określa się go jako pogański. W niektórych rejonach Polski oprócz utopienia kukły, pozostał zwyczaj chodzenia z gaikiem, czyli z sosnową gałązką, na której zawiesza się wstążeczki oraz inne ozdoby. Zwiastuje on zbliżającą się wiosnę oraz daje ludziom wiarę, że na polach urosnie dużo warzyw i zbóż, pogoda będzie sprzyjać chodowli zwierząt, a sady pełne będą soczystych

owoców. W dawnych czasach pierwszy dzień wiosny wiązał się z hucznym biesiadowaniem oraz radością.

Topienie marzanny w przedszkolu to jeden ze zwyczajów niemający wiele wspólnego z obrzędami i wierzeniami, które przyświecały ludziom w dawnych czasach. Wrzucenie kukły do wody ma za zadanie przywitać wiosnę i pożegnać zimowe dni, kiedy to słońce grzało krótko, a zmrok zapadał już w godzinach popołudniowych. Przedszkolacy oraz uczniowie szkół wspólnymi siłami przygotowują marzannę, a następnie w kilku grupach wyruszają do znajdującego się niedaleko przedszkola zbiornika wodnego. To wydarzenie ma miejsce 21 marca, czyli pierwszego dnia wiosny.

Topienie marzanny w przedszkolu i szkole musi być poprzedzone przygotowaniem kukiełki. Powstaje ona przy pomocy słomy, skrawków materiału, albo - w niektórych regionach – ubiera się ją w strój ludowy. W większości scenariuszy nadziewa się ją na kij i trzyma wysoko w powietrzu w trakcie marszu do wybranego zbiornika wodnego. Na wietrze powiewają włosy wykonane z wełny, widać popinane dodatki oraz wstążeczki i ozdoby brokatowe. Dzieci świetnie się bawią w ten dzień, dlatego warto kontynuować tę niegroźną tradycję.

Przebieg zajęć

Przebieg zajęć:

Prowadzący zajęcia przedstawia się i robi wprowadzenie, wybierając przedstawione w scenariuszu powyżej treści. Wskazuje również korzyści jakie wynikają z poznawania różnych kultur i osób różnych narodowości. Są to między innymi:

- rozszerzanie horyzontów myślowych,
- pogłębianie wiedzy,
- pobudzanie ciekawości poznawczych,
- pogłębienie wiedzy o innych kulturach,
- rozumienie innych kultur i osób z nich pochodzących,

- wzrost tolerancji dla innych kultur,
- identyfikacja z własną kulturą,
- rozwój postaw patriotycznych.

Prowadzący wymienia kraje, z których pochodzą uczestnicy zajęć i zachęca ich do zdobycia wiedzy o „sąsiadach z ławki”. Jeżeli uczestnicy się nie znają, prowadzący prosi o przedstawienie się. Można wykorzystać 2 lub 3 ćwiczenie integracyjne

Ćwiczenie – przykład 1

Prowadzący prosi o to, by osoby kolejno podawały swoje imiona z przymiotnikiem rozpoczynającym się na taką samą literę jak imię uczestnika. Kolejna osoba powtarza imię z przymiotnikiem osób przedstawiających się przed nią i podaje swoje imię. Każda kolejna osoba powtarza imiona wszystkich osób, które były przed nią

Czas trwania ćwiczenia – 10-15 minut

Ćwiczenie – przykład 2

Prowadzący dobiera uczestników w pary, w których jedna osoba pochodzi np. z Polski, druga z Ukrainy lub innego kraju. Każda osoba z pary ma 2 minuty na przedstawienie się koledze lub koleżance. Zakres informacji jest dowolny. Słuchający może zadawać dodatkowe pytania. Ważne, by starał się jak najwięcej zrozumieć i zapamiętać z prezentacji.

Prowadzący pilnuje czasu prezentacji. Po 2 minutach prosi, by przedstawiła się druga osoba z pary.

Po 4 minutach prowadzący kończy sesję przedstawiania się i prosi, by każdy przedstawił swojego kolegę z pary.

Czas trwania ćwiczenia ok. 20 minut

Ćwiczenie 3

Potrzebne materiały: jedna kartka flipcharta + flamaster dla każdego uczestnika

Prowadzący dzieli grupę na 4 sześciuosobowe zespoły. Najprościej podzielić grupę, prosząc uczestników, by odliczyli do 3 (w przypadku grupy 12-15 osobowej). Jedyński stanowią jedną grupę, dwójki drugą, a trójki kolejną. Każda z grup siada razem. Prowadzący prosi, by grupa narysowała kwiat, który ma duży środek oraz liczbę płatków odpowiadającą liczbie osób w grupie.

Zadaniem grupy jest znalezienie wspólnych cech (np. lubianych lub nie lubianych potraw, zespołów muzycznych, pasji, zainteresowań).

Wszystkie wspólne cechy zapisywane są w środku kwiatka.

Wszystkie cechy, które nie są wspólne dla całej grupy, każda z osób zapisuje w swoim płatku.

Prowadzący wyznacza na dyskusję i wypełnienie kwiatka treścią 10 minut. Następnie każda z grup ma 3 minuty na prezentację swoich „kwiatów”

Czas trwania ćwiczenia ok. 20 minut

Ćwiczenie 4

Gra planszowa

Prowadzący przedstawia ogólne zasady gry planszowej zgodnie z powyżej zamieszczonymi informacjami oraz instrukcją i określa czas trwania rozgrywki (uzależniony od możliwości czasowych na zajęciach).

Celem gry jest nawiązanie porozumienia poprzez wzajemnie poznanie, znalezienie wspólnych cech w kulturze Polski i Ukrainy. Gra powinna zachęcać Ukraińców do integracji z polskim społeczeństwem, a polskim obywatelom przybliżyć kulturę sąsiadów z Ukrainy.

Gra zawiera planszę, kostkę, 4 różnokolorowe pionki oraz karty z pytaniami. Przeznaczona jest dla różnych grup wiekowych: dzieci, młodzieży oraz dorosłych. Uczestnikami mogą być zespoły lub osoby indywidualne.

Dając odpowiedzi na pytania gracz przemieszcza się po planszy w kierunku celu oraz dzieli się własnym doświadczeniem z innymi uczestnikami spotkania.

Moderacja i prowadzenie gry dla wariantu grupowego

Podczas przebiegu rozgrywki moderator (prowadzący zajęcia) powinien:

- pilnować przestrzegania zasad gry,
- zachęcać uczestników do rozszerzenia swoich odpowiedzi,
- w przypadku gry w wariacie grupowym zachęcać do rozszerzenia odpowiedzi przez pozostałych członków grupy,
- zapewnić nagrody dla wszystkich uczestników gry z uwzględnieniem wieku

Prowadzący przedstawia uczestnikom zasady gry

1. Poruszanie się po planszy

Ustawiamy pionki uczestników gry – każdej grupie graczy przysługuje jeden pionek (gramy jako drużyna) znajdujący się na polu START.

Jako pierwsza przesuwą swój pionek grupa, która wyrzuci najwięcej oczek na kostce i otrzymuje dodatkowy rzut kostką.

Grupa ma do wyboru jedną z dwóch dróg wiodących do METY:

- Droga dłuższa, ale bez większych przeszkód,
- Droga krótsza, ale najeżona trudnościami.

Kostką kolejno rzuca grupa graczy znajdujących się po lewej stronie zaczynającego i przesuwa pionek o liczbę pól wyrzuconych na kostce.

Ta grupa, która wyrzuci 6 oczek, ma prawo do kolejnego rzutu. Jeżeli wyrzuci 6, a następnie to powtórzy, rzuca jeszcze raz, robiąc to do momentu, aż liczba oczek na kostce będzie inna. *(Przykład: jeżeli gracz wyrzuci 6, a następnie 3, przesuwa pionek o 9 pól ($6+3=9$). Jeśli wyrzuci kolejno: 6,6,4 to przesuwa pionek o 16 pól ($6+6+4=16$).)*

Pionki mogą nad sobą przeskakiwać.

Celem gry jest dotarcie do mety – zwycięża grupa, której pionek pierwszy stanie na polu META.

2. Rodzaje pól i karty do gry

Plansza składa się z kolorowych pól:

- Fioletowe – pole przeszkody - nie wymagają wyboru karty,
- Żółte – wybór karty pytania/zadania z grupy kultura
- Niebieskie – wybór karty pytania/zadania z grupy kulinaria
- Czerwone – wybór karty pytania/zadania z grupy savoir-vivre
- Zielone – wybór karty pytania/zadania z grupy święta
- Dwukolorowe – wybór karty/pytania z dowolnego koloru i przekazanie wybranej osobie

W zależności od koloru pola, na którym stanął pionek, losujemy kartę pytania tego samego koloru i odpowiadamy na nie. Jeżeli grupa nie odpowie na pytanie lub nie zrealizuje zadania z karty, cofa swój pionek na najbliższe neutralne pole (fioletowe).

Gdy pionek znajdzie się na dwukolorowym polu, należy pobrać karty w obu kolorach. Po przeczytaniu pytań wybiera się jedno, a drugie oddaje kolejnemu graczowi.

Umieszczenie pionka na polu fioletowym z wykrzyknikiem !, skutkuje utratą kolejki.

Gdy pionek zostanie ulokowany na polu fioletowym oznaczonym cyfrą 1,2 lub 3 należy cofnąć się o odpowiednią ilość pól.

Zalecany czas trwania rozgrywki 35-40 minut

Po zakończeniu rozgrywki prowadzący prosi o podsumowanie, czyli o podanie w 1 zdaniu informacji, które każdy uczestnik zapamiętał (potrawę, zespół, film) z prezentacji kultury innego narodu.

Łącznie czas trwania 40-45 minut

Ćwiczenie 5

Prowadzący dzieli grupę na zespoły pochodzące z jednej kultury. Optymalnie byłyby to zespoły 4-6 osobowe.

Każda grupa otrzymuje zestaw materiałów plastycznych: kartony, brystol, kolorowe gazety, papiery, materiały, nożyczki, sznurek, pisaki, igłę z nitką, taśmę klejącą.

Prowadzący przygotowuje po trzy święta/zwyczaje występujące w danej kulturze i nie mające swojego odpowiednika w innej.

W kulturze polskiej mogą to być np

- tłusty czwartek (https://pl.wikipedia.org/wiki/T%C5%82usty_czwartek)
- Trzech Króli (<https://dzieje.pl/aktualnosci/trzech-kroli-uroczystosc-objawienia-panskiego>)
- topienie marzanny (<http://naludowo.pl/kultura-ludowa/wiosna-obrzedy-zwyczaje-ludowe/topienie-marzanny-zwyczaj-obyczaj-ludowy-na-ludowo-marzec-znaczenie-tradycja.html>)

W kulturze ukraińskiej mogą to być np.

- święcenie wody (<https://dzieje.pl/dziedzictwo-kulturowe/koscioly-wschodnie-obchodza-swieto-chrztu-panskiego-swiecenie-wody-min-w-rzekach>)
- Szczodry wieczór (<https://ukrainski.online/blog/malanka-i-szczodry-wieczor-sylwester-po-ukrainsku>)
- Spas (<https://pasieka24.pl/index.php/pl-pl/aktualnosci/wiadomosci-ze-swiata/2687-prawoslawnna-tradycja-pszczelarska-czyli-miodowy-spas-2#:~:text=Od%20czternastego%20sierpnia%20w%20krajach,bu%C5%82ki%20z%20makiem%20lub%20miodem.>)

Każda z grup kulturowych może wylosować lub wybrać święto z innej kultury (decyzja prowadzącego), o którym chciałaby się jak najwięcej dowiedzieć od swoich kolegów.

Każdy z zespołów przygotowuje prezentację wybranego święta, używając do tego przygotowanych materiałów. Prezentacja może mieć dowolny charakter.

W przypadku, gdy uczestnikami są dzieci, prowadzący podpowiada, że może to być:

- plakat opowiadający o danym święcie/zwyczaju
- postać, do której zwyczaj/święto się odnosi np. (Marzanna)
- przepisy potraw związanych ze zwyczajem/świętem
- treść przyśpiewek, pieśni związanych ze zwyczajem/świętem

Jeżeli prowadzący jest ograniczony czasem trwania zajęć, może sam wybrać sposób ekspresji wybranego zwyczaju/święta.

Prowadzący daje 20 minut na przygotowanie wizualizacji wybranego święta. Następnie każda grupa ma 5 minut na prezentację.

Łączny czas trwania ćwiczenia 30 – 35 minut

Zakończenie

Prowadzący bardzo dziękuje za udział w spotkaniu. Prosi uczestników by podzielili się wrażeniami. Każdy z uczestników i prowadzący w jednym zdaniu mówią, co było dla niego najbardziej odkrywcze podczas zajęć.